

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příklady využívání portfolia žáka v praxi

Příloha č. 3 iMetodiky Portfolio dovedností žáka jako nástroj lepšího vstupu
absolventů na trh práce

Níže uvádíme dva příklady využívání portfolia žáka ze škol zapojených do projektu MOV. První příklad je ze Střední průmyslové školy dopravní, a. s., v Praze 5, druhý ze Středního odborného učiliště a Střední odborné školy SČMSD, s. r. o., ve Znojmě.

Střední průmyslová škola dopravní, a. s., Praha 5 (SPŠD)

SPŠD, a. s., je odborná škola se širokou nabídkou technických oborů s výučním listem a s maturitou. Výjimkou mezi učebními obory, jako je Automechanik, Karosář, Autolakýrník, Elektrikář nebo Elektromechanik, je obor Aranžér. Největší podíl na vedení žákovských profesních portfolií ve škole mají v uplynulém období obory s maturitní zkouškou z oboru Provoz a ekonomika dopravy (podle ŠVP děleny na Ekonomiku městské dopravy a Logistiku v dopravě) a Mechanik elektrotechnik (ŠVP Informační a zabezpečovací systémy).

Podle dosavadních zkušeností závisí „život“ této zatím nepovinné složky dokumentace žáka na ochotě a iniciativě pedagoga a na ochotě a iniciativě žáka. Od schopností učitele se odvíjí to, jak bude motivovat žáky, organizovat nadstandardní vzdělávací aktivity v rámci výuky odborných předmětů, odborného výcviku nebo odborné praxe, jak bude schopen přesvědčit lektory nebo firmy, aby vystavili certifikát do portfolia, jak zajistí archivaci certifikátů a poučí žáky, proč profesní portfolia vytvářet a jak s nimi nadále nakládat.

Certifikáty byly několik let nazpět žákům vystavovány nejprve nahodile, jejich vydání nebylo plánováno (např. v rámci projektového dne školy a zřizovatele získali žáci osvědčení „Ministrojvůdce“ – přednáška odborníka z praxe z provozu jednotky METRO). V minulém roce začali pedagogové při přípravě a plánování mimořádných vzdělávacích akcích pro žáky cíleně oslovovat firmy a přednášející se žádostí o vystavení závěrečného certifikátu – osvědčení se záznamem potvrzení o absolvované aktivitě. Ve dvou případech bylo vydání certifikátu vázáno na závěrečný test nebo na odevzdání závěrečné práce. Obě firmy považovaly vydání certifikátu za velmi užitečné, za formu zviditelnění a jistý druh reklamy, a mimo jiné i za přirozené navázání kontaktu s případným budoucím zaměstnancem.

Mezi žáky byl o tyto dokumenty zájem a vydání certifikátů uvítali. Zaznamenali jsme zvýšený zájem především u žáků, kteří se potýkají z různých důvodů s horším prospěchem. Získání certifikátu – byť „za účast“ – se pro ně stalo jistým motivačním prvkem, formou uznání v dosavadním studiu, začali se více zajímat o mimoškolní vzdělávací aktivity, více se otevřeli v rámci sdílení zkušeností z letních nebo odpoledních brigád apod. Učitel, který tyto aktivity vedl, plánoval a organizoval, vyučuje odborné předměty, kde se témata personalistiky, managementu a spolupráce s firmami promítají do průběhu výuky. Zároveň na škole působí jako kariérový poradce. Zajímá se o informační technologie, aplikace a další nástroje, které tuto formu hodnocení a sebehodnocení žáků mohou podpořit. Se žáky v rámci výuky např. otestoval **aplikaci CPDME**¹, kterou lze stáhnout do mobilu na platformách iOS a Android. Pro žáky připravil formou volnočasové aktivity seminář, který si kladl za cíl připravit žáky na výběr vhodných kandidátů pro **projekt „Stínuj ministra dopravy“**², který garantoval zkušenost z dvoutýdenní stáže v úzkém týmu úřadujícího ministra dopravy. Žáci absolvovali 16hodinovou přípravu na tuto akci (návčik pohovoru, zásady osobní

¹Viz www.cpdme.com.

²Viz www.mladiinfo.cz/staz-na-ministerstvu-dopravy-stinovani-dana-toka/.

Příloha č. 3 iMetodiky Portfolio dovedností žáka jako nástroj lepšího vstupu absolventů
na trh práce

prezentace, sestavení CV a motivačního dopisu atd.).

Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, s. r. o., Znojmo

Proč jsme se rozhodli portfolio zavést?

Ve školním roce 2014/2015 jsme pro žáky 3. a 4. ročníku oboru Hotelnictví připravili dotazník, ve kterém nám odpovídali na otázky týkající se průběhu učební praxe – praktické výuky, která probíhala mimo školní budovu na pracovištích smluvních partnerů. Otázky se týkaly organizačního zabezpečení, činností, které žáci na pracovištích vykonávali, a kontroly ze strany učitele, který za tuto oblast zodpovídal. Chtěli jsme si ověřit naplňování ŠVP a možnosti pracovišť zodpovědně zabezpečit výuku.

Z vyhodnocení vyplynulo, že je nutné některá pracoviště změnit, a v rámci kvalitního zabezpečení výuky jsme učební praxi žáků 4. ročníku oboru Hotelnictví přesunuli do školní budovy a tento předmět a jeho výuku zabezpečujeme vlastním odborným učitelem.

Dalším výstupem evaluace byla nutnost zavést efektivní nástroj k evidenci docházky a k evidenci jednotlivých výukových dnů a jako podklad k hodnocení učební praxe. Dále jsme si uvědomili, že instruktoři na jednotlivých pracovištích potřebují bližší kontakt se školou a mnohdy neznají požadavky školy na výuku praktické oblasti. Tímto nástrojem se pro nás stal Deník praktické výuky – portfolio žáka (odborného výcviku, odborné praxe či učební praxe), který jsme plošně zavedli pro všechny obory školy. K zavedení těchto portfolií přispěla i účast zástupce ředitele na školení pro instruktory a následné lektorování tohoto kurzu. Vyšli jsme z potřeb praxe.

K jakému účelu portfolio slouží?

Portfolio se stalo efektivním a účinným nástrojem k podpoře rozvoje zodpovědného partnerství mezi školou a firmou, které se rovným dílem podílejí na vzdělávání a na formování zdravých pracovních návyků žáků. Stalo se nástrojem komunikace mezi školou, firmou a žákem. Jakýmsi prostředníkem – záznamníkem této komunikace.

Portfolio dokumentuje realizaci odborného výcviku (OV), resp. odborné praxe (OP) či učební praxe (UP) na pracovištích sociálních partnerů, firem, podniků – budoucích zaměstnavatelů.

Zaměřuje se zejména na: naplňování tematických plánů OV (OP, UP) pro jednotlivé ročníky; výsledky dosahované žákem; sledování pokroku žáka; podmínky pro realizaci OV; dodržování bezpečnostních podmínek. Žák má možnost vyjádřit svou spokojenost/nespokojenost s OV (OP, UP). Portfolio slouží k záznamům o hodnocení žáka a jako podklad k jeho hodnocení. Poskytuje možnost sebe prezentace žáka a využití při vstupu na trh práce potenciálními zaměstnavateli, dokumentuje praktické zkušenosti žáka, které získal během svého středoškolského vzdělávání.

Jakou podobu má portfolio a jaké kroky jsme podnikli pro jeho zavedení?

Zvolili jsme formu pořadače pro uchovávání tiskových dokumentů. Tyto desky jsou výhodné zejména proto, že praktická výuka není omezena jen na jeden ročník a portfolio provází žáky po celou dobu studia. Připravili jsme jednotnou šablonu v elektronické podobě – formu pro vstupní dokumenty, které obsahují všechna portfolia žáků. V informačním systému na školním serveru jsme vytvořili složku Portfolia, do které mají přístup všichni vedoucí metodických komisí, a dle oborů jsme vytvořili složky s úvodními dokumenty. K těmto složkám mají přístup i všichni třídní učitelé, kteří žákům v1. ročníku tyto dokumenty vytisknou a na třídnických hodinách založí do zakoupených jednotných desek. Desky (pořadače) a plastové obaly na papíry žákům pořizujeme jednotně. Desky opatřujeme štítky s názvem školy, logem, názvem oboru a jménem žáka.

Jakou má portfolio strukturu a co všechno se do portfolio zakládá?

Žáci si do svých portfolií zakládají tyto dokumenty:

1. Obálka s identifikačními údaji oboru a školy
2. Údaje o žákovi, škole a organizaci pro výkon OV, OP, UP
3. Pravidla pro konání OV, OP, UP a vedení portfolia
4. Pravidla pro omlouvání absence žáků
5. Pravidla chování pro žáky na OV, OP, UP – datum + podpis žáka
6. Odborné kompetence a uplatnění absolventa (profil ze ŠVP)
7. Cíl OV, OP, UP (učební osnova)
8. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci – záznamy o instruktáži na konkrétním pracovišti
9. Základní informace o poskytování první pomoci
10. Kritéria hodnocení žáků
11. Záznamy o jednotlivých dnech OV, OP, UP
12. Dokumenty dokládající odbornou způsobilost žáka (certifikáty, osvědčení, diplomy...)
13. Záznamy z absolvovaných exkurzí
14. Životopis
15. Motivační dopis
16. Fotografie, pracovní postupy
17. Hodnocení pracoviště

Kdo za portfolio odpovídá?

Za založení portfolia zodpovídá třídní učitel. Za vedení portfolia si zodpovídá žák sám a předkládá jej ke kontrole učiteli odborného výcviku nebo učiteli, který zodpovídá za odbornou či učební praxi.

Z každé kontroly, která probíhá 1x za pololetí, odevzdávají vedoucí konkrétního oboru výsledek kontroly portfolií žáků zástupci ředitele. Ty následně hodnotí známkou, která je součástí klasifikace OV, UP. Nelze klasifikovat OP, proto se známka promítne do občanské nauky – svět práce. Pokud žák portfolio ke kontrole nepředloží, tak nemůže být klasifikován a koná zkoušku v náhradním termínu.

Případné zjištění nedostatků – nesouladu tematického plánu s učivem na OV, OP, UP, či jiná nepříznivá zjištění řeší učitel odborného výcviku s firmou či žákem.

Co lze doporučit jiným školám?

Zavádění portfolií žáků se zprvu nesetkalo jen s kladnou odezvou z řad žáků i pedagogů. Je to jako každý jiný proces zavádění změny. Zkuste překonat kritické připomínky žáků i učitelů a vytrvejte. Pokud přesvědčíte střední management škol – vedoucí metodických komisí, tak máte skoro vyhráno. Sami brzy zjistí, že je to nástroj k nezaplacení, a dokonce jej mohou využít v prezentaci školy – ukázky na dnech otevřených dveří, různých burzách škol. Do portfolií mohou nahlédnout žáci základních škol, jejich rodiče či prarodiče. Je to dokument, který dokládá odbornost a průběh praktického vyučování, a může tak být jedním z důvodů, proč si žáci vyberou konkrétní střední odbornou školu či střední odborné učiliště.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imethodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uved'te původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.